

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՓՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներկայ 1897 թվականի
Պուլկարիոյ համար տարեկան 10 ֆրանկ
» » վեցամսեայ 5 »
Արտասահմանի » տարեկան 12 »
» » վեցամսեայ 6 »
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Համակ դրամ եռայլն դրկի հետեւեալ հասցեով
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒՄԱՌՈՒՆՔՆԵՐ ԼՐԱԳՐՈՅ ՎԱՌՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՒ)
Редакция на вѣстникъ
„Иравункъ“
ВАРНА (България).

Rédaction du journal
„Iravounk“
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
եւ չեն յրկուիր եւ յարեալ դասուած-
նեալ միայն կը հրատարակուին անող-
ջովին կամ մասամբ:
Ծանուցման տողը 20 սանթիմ. երե-
ֆեմ անկի անգամներու համար 20 0/0
գեղջ կը լինի:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՊՊԳԱՆ

Բ.

Ուրեմն երբ երկրին անտեսա-
կան կեանքին պայմանները բոլորովին փոխուին, հայերս գոյութեան պայքարը մղելու համար պիտի ստիպուին թողուլ մեր մեկուսացած դիրքը եւ նետուիլ ամէն ասպարէզի մէջ, ուր հաց գտնել յուսանք: Եւ ինչ որ ձեռնարկենք, ինչ որ մտադրենք ընել եւ ինչ չըջանակի մէջ ալ մտնենք, ինքզինքնիս սեղմ չըջ պատուած պիտի գտնենք տիրող տարրէն, որ ակամայ, անգիտակցաբար ու միայն իրերու տրամաբանական, անխուսափելի բերմամբ կը կըսող զօրութիւն մը պիտի դառնայ մեզ նման ամէն կերպով տկար տարրի մը համար:

Երկու տարրերու մերձաւորութիւնը առաջ պիտի բերեն բարոյական ու ազգականական խնամութիւններ, որոնք մէկ կողմէն մեզ պիտի ընծաւեն միջոցներ մեր անհատական կեանքը նիւթապէս բարեբեւութեամբ, իսկ միւս կողմէն վտանգաւոր հարուածներ պիտի տան մեր տոհմային ինքնութեանը:

Այս շատ պարզ է, անվիճելի է:

Դատապարտուած ենք ուրեմն տուժելու մեր ազգային գոյութիւնը. չկա՞յ միջոց մը սպառնացող վտանգին դիմադրելու: Միակ միջոցը որ մեր կարողութեան սահմանին մէջ կը գտնուի, մեր կըրթական խնդրին հիմնական եւ բանաւոր լուծում մը տայն է, լուծում որ գոհացնէ կեանքի գործնական պէտքերը եւ որքան կարելի է, հայկական ոգիով տողորէ հայ մանուկը:

Այս երկու առաւելութիւնները ընծայող կըրթութիւն մը միայն պիտի զինէ գալիք սերունդը կեանքի պայքարին ու ձուլման վտանգին դիմադրելու համար հարկաւոր ուժով:

Դուք եւ ուրիշ տեղեր եւ տարրեր

հանգամանքներու մէջ նախակրթութիւն մը կամ բարձրագոյն նախակրթութիւն մը, որքան ալ նպատակայարմար առաւելութիւններ ընծայէ, ինքնին բաւական չըլլայ տալու այդքան գոհացուցիչ արդիւնքներ: Սակայն երբ ինկատի առնենք պուլկար կառավարութեան եւ ժողովրդին ազատամիտ վեհաձեռնութիւնը, որուն կը հետեւին այլապէս տարբեր հանգէպ, բոլորովին ազատ թողելով զանոնք իրենց մայրենի լեզուին մշակման, իրենց ազգ. պատմութեան ուսուցման, կրօնական դաստիարակման ու ծէսերու եւ տոհմային բարքերու կիրառութեան մէջ, իսկոյն կրնանք կատարելապէս ըմբռնել թէ որքան մեծ նշանակութիւն պիտի ունենայ նպատակայարմար կրթութիւն մը մեզ զբաղեցնող այս խնդրին մէջ:

Տանք մեր տղաքներուն այն ամէն ծանօթութիւնները եւ դիտական սկզբունքները, որոնց պիտի պէտք ունենան արհեստական, առեւտրական եւ ուրիշ ասպարէզներու մէջ՝ ազգ. լեզուի եւ պատմութեան ուսման միջոցաւ ներշնչելու իրենց մատուցելու հոգիներուն ազգային զգացումներ ու ալ տնկէ անդին չմտածներ:

Մենք մեր պարտականութիւնը կատարենք ու վտահ ըլլանք որ զաւակներն ալ չպիտի թերանան իրենց պարտականութեանց մէջ թէ՛ իրր ճշմարիտ հայր եւ թէ՛ իրր պարկեշտ, օգտակար եւ տնտեսական միջման տոկալու կարող պուլկար բաղադրանքներ:

Դպրոցներու համար դրամական քիչ մը աւելի մեծ զոհողութիւն, ընտիր ծրագրի եւ ներքին կանոնադրի մը կազմութիւն ձեռնհաս անձերու ձեռքով, եւ վարժապետներու խնամօք ընտրութիւն, ահա ինչ որ կը պահանջէ մեզմէ մեր մեծագոյն պարտականութիւնը որուն ձայնին խուլ մնալ պիտի արժէ մեզ ապագային մէջ մեր ազգային գոյութեան կորուստը: Ոչ աւելի եւ ոչ նուազ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պուլկարիոյ հայութիւնը այժմ զրական հեղինակութիւններու իր մէջէն արտադրելու տեսնելու նոր երեւոյթին հանգէպ կը գտնուի: Շիտակն ըսելով, Պուլկարիոյ բընիկ հայ տարրը մտաւորական տէսակէտով մինչեւ ցարդ ամուլ ու սաղմնային վիճակի մը մէջ մնացած էր: Մանաւանդ զրական նութիւնը զրեթէ կը ձեւացնէր ամենայնոք խնդիրը, որ կարենոր հետաքրքրութիւն չարժէ: Սիւնուգեան բունաւորներուն լծին տակ կըսէ, մայրենի լեզուի կիրառութիւնը տակաւ կորուսած, հայ գաղթականութեան այս հիւսուրց խլեակը հազիւ կարողացած է ջրին երեսը ծփալ, կորուսելու վտանգէն զերծ մնալու չափ միայն ղեկավարելով ինքզինք:

Քրիստոնեայ վարչութիւնը յաջորդելով թրքականին, բնականապէս իր հետ բերաւ գաստիարան կրթեան եւ մտաւորական զարգացման պէտքը մանր մանր, կաթիլ կաթիլ բայց յարատեւ՝ երկրին բոլոր տարրերուն համար միանգամայն: Հայերուն մէջ, այս երեւոյթ, շնչառեցաւ մանաւանդ անցեալ տարւան գաղթականութեան յեղակարծ երեւումէն յետոյ: Վերջապէս Պոլսոյ մայր երակէն բաժնուած այդ ջրուտ մաս իր կենսականութեան ապացոյցը ու է կերպով պիտի հանդէս բերէ: Թերեւս տեղացի հայութիւնը ինչպէս որ պէտք է չըմբռնէ իր գաղթական համազգիներուն հետ անմիջական շփումէն իրեն համար առաջ գալիք ոչ միայն նիւթական, հապա բարոյական բազմապիսի օգուտները. բայց ասոնք կան ու պիտի ըլլան յարաժամ, ցորչափ այս գաղթականութիւն արմատախիլ կերպով չըջալուի չերթայ պաշտօնեան ցամաքակղզիէն:

Մամուլը, թէեւ սահմանափակ շրջանի մը մէջ, բաւական կարեւոր զարկ մը առաւ. գաստիարականութեան գործը նոր թռիչ մը ստացաւ պոլսական ճարտար եւ

փորձ ուսուցիչներու գործակցութեամբ եւ գրականութիւնն ալ առաջին խլտում մը ըրաւ երեք չորս նոր հրատարակութիւններով:

Ասոնցմէ երկուքը երգարաններ են, որոնք անհրաժեշտ պէտք մը եկան լրացունել՝ առանց զերծ ըլլալու կարգ մը թերութիւններէ: Ժողովրդային զգացումներու վառ պահուելուն մեծապէս սատարող այս հայրենաշունչ տաղեր՝ հին ու նոր յիշատակներ կարծարծեն արիւնոտ կուրծքերու տակ:

Միւս հրատարակուած գրքերն են՝ Երկու Սէր, հեղինակ վարդօ, ու Ողբերգութիւն Հրաշիրակ, հեղինակ Միքայէլ Պերճ, երկուքն ալ վառնա տպուած ու հըրապարակ ելած: Առաջինը պերճախօս ջատագովական մըն է յիշափութեան գաղափարին. իր արագ, անզուսպ, սրարշաւ թափովը՝ մէկ ծայրը միւսը՝ ջրային բորբոքուած տագնապի մը արտադրութիւնն ըլլալ կը թուի: Հայրենիքի սէրն ու կնոջ սէրն իրարու կը բախին ուժգին ընդհարումով տաք ու ջրուտ երիտասարդի մը սրտին մէջ. այս պայքարն է վէպին հոգին, ու հեղինակը իր զօրաւոր գրչին ամբողջ կորովը թափած է մանաւանդ զուրս ցայտեցնելու համար այս երկու հակընդդէմ զգացումներու մաքաւումը, որ կը վերջանայ հայրենիքի սիրոյն յաղթանակովը: Եւ սակայն բնականին մօտենալու համար՝ հեղինակը մերթ երեւան կը հանէ իր հերոսին վրայ առաջին սիրոյն վերջուշունքները սրտի մօրմօքով, որոնք սակայն շուտ կանհտին՝ ինչպէս ձմրան երկնքի սը կապոյտ բացատները, զորս ամպերը կուգան խեղդել իսկոյն:

Վարդօ, որ առանց իմաց տալու կանխաւ մէկէն հրապարակ կը նետուի այսպէս ցոյց տալով փորձ գրագէտի կարողութիւն, իր առաստույ բարբառին մէջ կը դնէ մասնաւոր բոյր մը, ոճի սահուն ճկունութիւն մը, գաղափարի յըստականութիւն ու արտայայտութեան սրուշ, անձնական դրոշմ մը:

Իրաւունքի մէջ իրեւ թերթօն

իր կողմէ հրատարակուած «Աքսո-
լականի Յիշատակարանը» ռուսա-
հայ և նոյնիսկ թրքահայ գրական-
նութեան մէջ առաջինը կը հանդի-
սանայ այդ ճիւղը մշակող այդքան
երանգաճող, ճշգրիտ ու ցայտուն
գծերով: Ռուս ժողովրդին՝ զրահա-
պատ բռնութեան մը ներքեւ կրած
տառապանքներուն նուրբ, սուր ու
թափանցանց այդ զննութիւնը
միացած անձնական տոժանելի
փորձառութեան գերազանցապէս
ցոյց կուտայ հեղինակին քրքրող,
մարդկային տուայտանքներուն ան-
կեղծօրէն արգահատող ոգին:

Գրականութեան, մանաւանդ ժո-
ղովրդային այս գրականութեան
հետաքրքիրներն անհամբեր կը
սպասեն վարդօր բեղմնաւոր գրչին
նորանոր արտադրութիւններուն:

Պ. Միքայէլ Պերճ, հարկ է
խոստովանել, բաւական կարեւոր
գիրք մը պիտի բռնէր իր նոր եր-
կասիրութեամբ, եթէ ասկէջ վաթ-
սուն-եօթանասուն տարի առաջ
ծնած ըլլար ու հայ գրութեան
նուիրած իր «Ողբերգութեան հրաւի-
րակը»: Թերեւս այն ատեն աղ-
մուկ մը հանէր ու շարժէր այդ-
լական, վաղնջական տողերը կար-
գացող հայը:

Հիմակ, ուշ մնացած է այդ
գրքոյի:

Սեպուհ լեռ. ո՛ւր. մենէ, մա-
նաւանդ մեր արդի վիճակէն շատ
հեռու է, բարեկամ: Շատոնց ան-
ցաւ գնաց այն ժամանակն ուր
թանձր միտքեր լացին Տրդատ
թագաւորին թունաւորումով մահ:

ԲՈՆՈՒԹԵԱՆ ԶՈՅՆԵՐ

(ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ ԱՅՈՒՐԱՆԻ ՅԵՄԱՍԱԿԱՐԱՆԻՑ)

Զ.

—Անունդ ի՞նչ է, ո՞ր գեղացի ես,
կրկին հարցրեց Իւսիտերը, ի՞նչ ես
մտածում:

—Էհ, լաւ, հառաչելով ասեց գիւղա-
ցին եւ մի աղէկէզ նայածք գցեց իր
սիրուն կովի վրա:

Միայն այդ միջոցին կակղեց քարա-
սիրտ պաշտօնեայ սիրտ. նա գիւղա-
ցուն հրամայեց զլիարկը ծածկէ:

Կատաղութեան չափ չը կար. պաշ-
տօնեան իր իշխանութեան շնորհիւ
գիւղացուն կէս ժամի չափ սարսափելի
ցրտի մէջ գլխաբաց կանգնեցնել տեց,
կովին առաւ ամենաաժան գնով եւ
սովատանջ մարդու ընտանիքին զրկեց
զոնէ մի շարքովայ հացից...

Ռուսական Գէսէրի խոստարտու-
թիւնը ինձ չանթահար արեց, բար-
կութիւնից չըթուեցներս կրծում էի:
Բայց ինչ կարող էի անել ես աքսո-
լական... Սաստիկ յուզված՝ թալի
եւ հեռացայ այդ անիծեալ տեղից. ճա-
նապարհին հանդիպեցի մի գիւղական
ծանօթ վարժուհու. ես նրան պատ-
մեցի իմ տեսածը եւ լսածը: Նա ինձ
լսում էր լուռ ու մունջ, վերջապէս
խորը հառաչելով ասեց.

—Էհ, պարոն Եղիշեան, ապա

ուանը վրայ: Մենք նոր ցաւեր
ունինք, նոր վիհեր տառապանքի,
չատ աւելի խորունկ ու սրտաճմլիկ
քան Սեպուհ լեռան տեսարանը:
Հայաստանի արեւնաշաղախ մոխ-
րակոյտերը ամէն բան մոռցունել
տուին: Ի՞նչ հարկ հնութեան ա-
ւերակներուն մէջ թափառել լաց
ու արցունք թափելով. նորը կայ
ահեղ, ահաւոր, անարտաբերի:

Եւ ի՞նչ ո՞ճ: Քառասուն տարի
եւս գացէք, ուր տակաւին հայ
լրագրութիւնը իր սաղմին մէջ էր,
եւ մենք պատուելներ միայն ու-
նէինք իրեւ գրագէտ. ու կը
գտնաք Պ. Պերճին լեզուն ու գրա-
կանութիւնը: Որչափ յարմար սա-
կայն ողբի կոծի՝ այդ հնամասն
լեզուն:

Անկեղծ ըլլալու համար պէտք
է ըսենք որ «Հրաւիրակը» սխալ
ու յետաձայնաց քայլ մըն է,
զուրկ ու է գրական արժանիքէ,
արձակ ողբերգութիւն մը, խառ-
նամառն կուտակում անտեղի հա-
ռաչանքներու ու փքուռոյց բա-
ցանջութիւններու:

Մեր միտքը չէ սակայն յուսա-
հատեցնել հեղինակը, ոչ ալ անի-
քաւ քննադատութիւն ընել. սխալը
մատնանիչ կ'ընենք, որպէս զի Պ.
Պերճ յառաջիկային աւելի բանա-
ւոր հիմ մը տայ իր գրութեան
ընդ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—

Սօֆիա, 27 Հոկտ.

Խնդիր Ռուսիա գաղթած Պուլկար
սպանեալու

Գործերու եւ դարձաւածներու
տեղեակ անձանց հետ ունե-
ցած տեսակցութեան սա հա-
մողմը գոյացուցած եմ, որ վե-
րոյիշեալ խնդիրը տակաւին այն-
չափ հասունցած չէ, լուսարա-
նուած չէ, որ լուծումը գիւր-
ցած ըլլայ:

Այսօր 47 Պուլկար գաղթական
սպայ կայ տակաւին Ռուսիա,
որուն մէկ մասը ռուսական լատա-
կին մէջ կը ծառայէ իւրեւ սպայ,
միւս մասն ալ այլ եւ այլ գործե-
լով կը զբաղի:

Ասոնք փախան եւ կամ ապա-
ւինեցան Ռուսիա 1886 թ. ախոր
գէպին վրայ եւ ցարդ հոն կը
մնան. իրենց վերադարձի խօսք
չկար բնա. քանի որ Ռուսիա,
հակառակ երկրին կառավարու-
թեան, մասնաւորապէս իշխանին,
անհաշտ կը մնար, զի իրեն կար-
ծիքը չառած կը գործէին Պուլ-
կար քաղաքագէտները եւ կը հետե-
ւէին աւելի եւրոպական եւ ազատ
քաղաքականութեան մը:

Բայց մէկ տարի է Վեր գործերը
տարբեր կերպարանք առին. Եւ-
րոպայի թոյլ եւ աններելի քաղա-
քականութիւնը չկրնարով պաշտ-
պանել եւ ճանչնալ երկրին մէջ
ժողովուրդէն հաստատուած կա-
ռավարութիւնը եւ իրաց վիճակը,
եւ այս պատճառաւ ալ հիւսիսէն

աջակցութիւնը:

Վերջը նա մեզ հիւսիսից թէյով
մինչ մենք թէյ էինք խմում, եկան
սեղական փաստաբաններից մէկը,
անտառապետը, եւ գիւղատեսեր.
զրանք բոլորն էլ բարձրագոյն ուսում
ստացած եւ լաւ երկրաստորներ էին:
Բաւական խօսելուց յետոյ՝ ես պատ-
մեցի կովի խնդիրը. օրիորդն էլ իր
վշտերը եւ տաքացայ եւ սկսեցի յան-
գիմանել երկրաստոր բարեկամներին:

Այստեղ մարդիկ սովից ստանջվում
եւ մեռնում են, օգնութիւն խնդ-
րում, ճնշվում ցածադիր պաշտօնեա-
ներից, իսկ դուք, պարոններ, մատ-
ներդ էլ չէք շարժում. միայն ուսում,
իմում եւ թուղթ էք խաղում. միթէ
ամօթ չ'է՞ ձեզ. էլ ինչու համար է ձեր
կրթութիւնը եւ ուսումը որ դուք էլ
չէք տարբերվելու սովորական չինով-
նիկներից...

Գիւղատեսերի շրթունքներում երե-
ւաց մի դառն կիսահեղանակաւ ժպիտ
եւ նա ուղիղ իմ երեսին նայելով ա-
սեց.

—Սո՛ւս, պարոն Եղիշեան, կը
լսեն, խօսքերդ տեղ կը հասնի եւ քեզ
այստեղից աւելի հեռու կը քշեն...
միթէ՞ դու իսկապէս կարծում ես որ
մենք սիրտ չունենք. մենք բոլորս էլ
հիկէ ենք այս ժողովրդին օգնելու հա-
մար, մենք բոլորս էլ հարազատ եւ
սրտացաւ զաւակներ ենք, սակայն
տարիներով մեզ հետեւում են, լրտե-
սում են, մի յիմար բանի համար կաս-
կածելի են յայտարարում սպանում

փչող եւ սպանացող քամին մերթ
ընդ մերթ երկիրը փոթորիկնե-
րու մատնելու բնութիւնն ունենա-
լով՝ իշխանն եւ իր կառավարու-
թիւնն որոշեցին միանգամ ընդ միշտ
վերջ տալ այն տնտեսելի վիճա-
կին, գիւղացին Ռուսիոյ, եւ անոր
հետ հաշտուեցան:

Ռուսիա խիստ գտնուեցաւ,
ծանր պայմաններ տառաջարկեց եւ
պահանջեց անոնց գործադրու-
թիւնը:

Մկրտուեցաւ (գրոյմել) Պորիս
իշխան եւ Օրթոթոքս հիկեղեցիին
նուիրուեցաւ: Ռուս հիւպատոս,
ներ կարգուեցան եւ անմիջապէս
հկան Պուլկարիտ, սակայն չը լուծ-
ուեցաւ սա խնդիրը թէ ինչ պիտի
ընեն այն սպայից, որոնք երջան-
կայիշատակ Ալէքսանտր Պոթեմ-
պելկ իշխանը բռնութեամբ գա-
հընկէց ընելու սեւ գործին մաս-
նակցութիւն ունեցան:

Անցեալ տարի բաւական շշուկ
հանեց խնդիրը, զինուորական
նախարարն հրաժարական տուաւ,
զի երկու երկսայրի սուրի մէջ
կը գտնուէր: Ռուսիա կը պահան-
ջէր որ այդ սպաներ վերադառ-
նան Պուլկարիտ, բանակին մէջ
մտնեն միեւնոյն աստիճանով, զոր
իրենց նախկին Պուլկար սպաներ
ունին: Ծանր պայման, եւ օրչափ
ծանր այնչափ ալ ժողովրդի Պուլ-
կարիոյ նման տակաւին քիչեւի
եւ տկար երկրի մը համար, մա-
նաւանդ երբ տեղական հարազատ
եւ հաւատարիմ սպաներու կողմանէ
տարօրինակ ընդդիմութիւն ցոյց
կը արուէր եւ շատ սուր ակնար-
կութիւններ կըլլային:

Եւ... Մենք տարիներով ազատ բան-
տարկեալ լինելով ժողովուրդէն, քեզ
սրտով, հոգով եւ մտքով Վախը
արմատացել է մեր սրտերում. քեզ
միայն մտածում ենք մեր հացիցը չը
զրկվելու համար... Մենք երկար ժա-
մանակ կուէլ ենք մեզ գէտ կանգնող
խոհատեսերի գէտ սակայն յայտնել
ենք, որովհետեւ քեզքով քիչ գլխին
չի զարկվի... Այսօր չըլլեցէք ամբողջ
Ռուսաստանի մէջ, քաղաքներում եւ
գիւղերում կը տեսնէք բազմաթիւ բը-
ժիշկներ, ուսուցիչներ, անտառա-
պետներ, գիւղատեսներ որոնք մի-
այն ուսում, խմում, հարգում եւ
թուղթ են խաղում. զրանք բոլորն էլ
մի քանի տարի առաջ վաղվաւն, ե-
ռանգոս, վեհանձն եւ ժողովրդի հա-
մար հոգիները տուող երկրաստորներ
էին... իսկ այսօր մեռելացել են,
բարեկամ. գիտէք ի՞նչ է Ռուսական
կեանքը. դա մի ճահճ է նստած, որը
իր արտադրած գոլորշիով խեղդեւ
թունաւորում է այն ամենը ինչ որ ե-
րկրաստոր է, թաւմ է. եւ այդ ճա-
հիճը ամենայն խնամքով պահում պահ-
պանում է մեր կառավարութիւնը...

Յուսախաբւած երկրաստորի խօսքերը
չատ ծանր տպաւորութիւն գործեցին
մեզ վրա, բաւական ժամանակ ոչ ք
չէր խօսում. վերջապէս օրիորդը ու ես
վերկացանք եւ դուրս եկանք...

ՎԱՐԴՈ

(Շարունակելի)

Ինչ ընել այս վիճակին մէջ. Պուլկար կառավարութիւնը չէր կրնար ինքնին լուծել այդ խնդիրը. սահմանադրութիւն կայ, երեսփոխանական ժողով կայ, որոց արտօնութիւնն հարկ էր. Ռուսիա հասկցաւ այս և կամ հասկցուցին իրեն որ համարեմք մինչեւ որ ժողովուրդը համոզուի. այլ մինչեւ երբ:

Ո՞չ ապաքէն համարութիւնն ալ չափ մը ունի. տարին բոլորեցաւ ու պուլկար կառավարութիւնը չկրցաւ ցարդ լուծել այդ խնդիրը. երեսփոխանական ժողովն ալ բացուեցաւ. և ահա կրկին այդ խնդիրը:

Ինչ պիտի ըլլայ գաղթական սպաներու վերադարձի խնդիրը: Պէտք է որոշում մը տալ:

Մօտ 10 օր առաջ քաղաքս եկաւ Պօլսէն Ռուսիայ գետապետնաւորական կցորդ փոխգնդապետ Պ. փէշքով. երկար օրէն տեսնուցուեալ նախարարացեալին հետ. հրաւիրուեցաւ նաև պալատ և իշխանին հետ ճաշեց. իրազեկ մարդիկ կը հաւաստեն որ բոլոր խօսակցութիւնները այդ խնդրին վրայ տեղի ունեցած են, փէշքով վերջնագիր բերած չէ, սակայն կերելի թէ կտրուկ լուծում պահանջած է, որ լուծուի սոյնսպաներու խնդիր ինչպէս ջարդ տարի մը յառաջ պահանջած է և այսօր ալ կը պահանջէ:

Գաղթական պուլկար սպայք պէտք է վերադառնան Պուլկարի և անմիջապէս բանակին մէջ մտնեն. այն աստիճանով զոր պիտի ունենային եթէ տեղս մնային և զոր իրենց նախկին ընկերներն ունին:

Մեր երկրին կառավարութիւնը, որ կըսուի թէ ընդունած էր այս պայման իշխանին և Նախարարացեալին Բէթրսպուրկ տուած անցեալ տարուան այցելութեան միջոցին, պիտի կրնայ ընդունել տայ զայն երեսփոխանական ժողովին և մանաւանդ ղինուորական շրջանին:

Հարց մը, որուն պատասխան դիւրին չէ տալ այժմէն և որ տակաւին շատ մտահոգութիւն և տքնութիւն պիտի պատճառէ լուծուելէ առաջ:

Հաստատուի:

ՄԻՐՁԱ-ՀԻՒՍԵԻՆ ԽԱՆ

Այս մահմետական անունը ամէն հայ պարտաւոր է միտքը պահել. Այս անուան տակ կապրի պարսիկ մը որ առանց ազգի ու կրօնքի խորութեան կը համակրի մարդկային մարտիրոսութիւններուն ու ձեռքէն եկածը կընէ զանոնք մեղմացնելու: Ապագոյց՝ վանի աղէտաւոր կոտորածի պահուն իր ամէն գովեստէ վեր ընթացքը, 2,000-է աւելի հայեր աւեր կը պարտին իրենց կեանքը:

Յայտնի է թէ վանի կոտորածն

սկսաւ 1896 յունիս 4ին ու տեւեց 10 օր: Այն ատեն պարսից հիւպատոսարանը կը գտնուէր վանի մէկ շատ վտանգաւոր ու անպատրաստ անկիւնը, այնպէս որ եթէ պարսկական հիւպատոսն իր դռները չի բանար այդ թաղի հայերուն առջեւ, ասոնց ամէնքն ալ ջարդուած էին: Եւ որովհետեւ հիւպատոսական շէնքը չէր բաւեր այդ խառնադանձր պատսպարելու, Միւրզա-Հիւսէին հայոց մէկ քանի յարակից տուններուն վրայ եւս Շահին դռը պարզելով, անոնց մէջ լեցուց բազմութիւնը, իր պաշտպանութեան ներքեւ առնելով զանոնք: Կոտորածի 10 օրուան միջոցին ու դեռ 10 օր ալ ետք պատուական հիւպատոսը պատսպարեց այդ խնդիրը. պահեց նաեւ որք մնացողներէն ու այլաժ տան տէրերէն շատեր, մինչեւ որ վանէն մեկնեցաւ:

Մէկ խօսքով Միւրզա-Հիւսէին խան հայտնէր է. Պարսկաստանի մէջ դատաւորի պաշտօն վարած ատենն ալ գործադուլի հօր մը հագածութեամբ կը վարուի եղեր տեղացի հայութեան հետ:

Պարսկաստանի այս վիճանն ու օրինակելի զաւակը այժմ մեկնած է վանէն ու անցեալները թիֆլիս կը գտնուէր, ուր հայերը ցոյց տուին իրենց երախտագիտական պարտքը, արժանաւայել ընդունելութիւն ընելով:

Հոկտ. 18, շաբաթ օրը, գրական փոքր շրջանակի մը մէջ թիֆլիզի հայերը հացկերոյթ մը սարքեցին ի պատիւ Միւրզա-Հիւսէին խանի: Հացկերոյթին մասնակցեցան գրագէտներ, հասարակական գործիչներ, փաստաբաններ, վաճառականներ, որոնք զբուրածութիւն ու շնորհակալութիւն ներով լի ճառեր ուղղեցին Միւրզա-Հիւսէին խանի որ իր հաղուադիւտ առաքելութիւններուն վրայ կաւելցնէ նաեւ համեստութեան առաքելութիւնը. վասնզի այդքան գովեստներուն ինք պատասխանեց. «Ես իմ մարդկային պարտականութիւնս կատարեցի՝ հոգիս հանգստութեանը համար իբրեւ մարդ, իսկ իբրեւ պաշտօնեայ՝ երջանիկ եմ իմանալով որ ես վարուած եմ իմ վիճաբան կայսր Շահն-Շահի սրտի ցանկութեան համեմատ:»

Նախ խօսեցաւ Արմազուքի խմբագիր Պ. Արզար Յովհաննէսեան, ու յետոյ յաջորդաբար ներկաներէն շատեր պարսկերէն թարգմանութեան պաշտօնը սիրայօժար յանձն առած էր պարսկաստանցի հայ վաճառական Պ. Արզումանեան: Ճաշին աւարտումէն յետոյ նոյն թերթին խմբագրութեան կողմէ Միւրզա-Հիւսէին խանի նուիրուեցաւ շքեղ ալպոմ մը զարդարուած եւրոպական նշանաւոր գործներու պատկերներով ու փառիզի Սալոնի վերջին գեղարուեստական նկարներով:

Միւրզա-Հիւսէին խան ամսոյս 23-ին թէհրան ուղեւորեւ է, ուր ինչպէս արդէն ծանուցինք, մտադիր է թերթ մը հիմնել՝ կեսը պարսկերէն ու կէսը հայերէն:

Յաջորդութիւն մեր ապագայ համակրելի պաշտօնակցին:

ԿԵՂԾ ՈՂՈՐՄԱՍԻՐՆԵՐ

Փամանակէ մը ի վեր լուրեր կան թէ քաղաքիս մէջ կեղծ ողորմասէրներ հանրային զթուլեան կը դիմեն դրամ հաւաքելու համար այսինչ կամ այնինչ աղքատին ի նպաստ: Այս մասին նոյն իսկ գէպքեր ու օրինակներ ցոյց կը տրուին: Կեղծեալ թէ ճիշդ են: Կարգ մը սրիկաներ, իրենց շուայտ ու կեղտ կեանքին յազուրդ տալու նիւթական միջոցներէն զուրկ, դիւրին ու մեթոտաւոր ճամբայ մը գտնուին դրամ ձեռք ձգելու: Խեղճ ողորմելիին մէկը կը ձգեն իրենց առջեւ, կամ նոյն իսկ առանց տնոր ներկայութեան, կը պաշտեն դռնէ դուռ, սրճարանէ սրճարան, փողոցէ փողոց ու դրամ կը հաւաքեն ի նպաստ... իրենց օրհնեալ գրպաններուն, և յետոյ, կը լորիկ մամնա մը գոյանալէն ետք, կը փակուին գինեւոտն մը կամ զուարճութեան ուրիշ տեղ մը: Բազմաթիւ խուկ ծիւղու: Ասանկ բան չըլլար: Տիրող ահագին թըշուառութեան մէջ այս տեսակ գեղծումներ ու շարաշահութիւններ մեծապէս կը փնտսեն այն աղքատներուն իսկ, որոնք անմիջական պէտք ունին բարեխնէրու զթուլեան: Դրամ տալու տրամադրութիւն ունեցող անգամ մը որ համոզուի թէ իր ըրած օգնութիւն նպատակին չի գործածուիր ու անհաւարարած ներու կողմէ ուրին ջուրին կը վատնուի, ալ իրաւամբ չուղեր մասնակցել ու է նպաստի:

Այս տղերքը կը գրենք, զգուշացնելու համար հասարակութիւնը այս կարգի բախտախնդրներու դիմումներէն: Անոնք որ կուզեն անհատական հանգանակութեան ձեռնարկել, պարտաւոր են կամ աղքատախնամին դիմելով իրենց ձեռնարկելիք հանգանակութեան համար վստահութիւն ներշնչող թուղթ մը ստանալ և յետոյ հաւաքուած դրամին հաշիւը տալ նոյն մարմինին: Կամ, մանաւանդ, թաղական խորհուրդին դիմել որ ստուգելէ ետք կատարուելիք հանգանակութեան տեսակն ու պատուաւորութիւնը, արտօնէ այդ ձեռնարկը: Այս երկու հանգամանքներէն զուրկ եղող նպաստի ու է անպաշտօն հաւաքում կասկածելի նկատուելու է հասարակութեան կողմէ:

Եւ այն ատեն միանգամ ընդ միշտ կը վերնան հանրային ողորմասիրութեան վրայ կատարուած այդ զձուձ զեղծումները:

ՊԻՐ ՄԻՒԼԱՅԱՋԵՅԷ ԶԷՎԱՊ

Սօփիատա նէշը օլընան իրքիֆազ նամ կաղէթաի մէթէպէրէսի սօն նուսխէսինտէ «Թէշէքբուր իլէ միւլահազա» սերլէվհէլի պիւր պէնտի մախսուս եազուպ, կաղէթամըզըն 63 նօմէրօլը նուսխէսինտէ իրքիֆազ մուհարրերինին հագգանիլէթէ եազըն կէլմիշ օլմասը իշիւն թէպրիդիմիզտէն տօլայը էվլէլա թէշէքբուրինի պէյտի իթմիշ վէ պիւլախէրէ միւլահազայա կիրիշէրէք պէնտինէ շուեօլտա խիթամ վէրմիշ տիւր:

«Պիզ հէր պիւր միլլէթին կաղէթաճըլարը իլէ միւթթէֆիգէն բատիշահմըզըն մէրհամէթ վէ ատալէթինի քէթմ էլլէմէք վէ սանաղլարընը տօլտուրմագլէ մէշղուլ օլան մէմուրլարըն պօլալարը իլէ էննէպիլէրին էնթրիգաի վազալարընտան խապէրտար իտուպ, վէ նէ մաթլուպմըզ վար իմէ սօղորուտան սօղորու բատիշահմըզտան արամագ իւզրէ գաբանմըզ գաբուլարը դըրալմ. վէ միւթթէքիպլէրի իտարէտէն անֆ իտիլմէլէրի իշիւն բա: տիշահմըզը պիշաւ էյիլմէի (ուշահտըրմագ) իւզրէ, իպատէթինին իֆասընտա գուսուր իթմէլէլմ, աղիլլէր:»

Իթթիֆագը տէվրիշ պապանըն Բառիշահմըզը պիտար էյիլլէլիմ տէմէսինի մանասըզ պուլույօրըզ. պիզ գանն իթմէլիքըր բատիշահէլան ուլգուտա պուլուսսուս. զիւրա օլ գատար տալկըն պիւր ուլգու թասալվուր օլընամագ. նէ՝ պիւթիւն թիւրքիա գան իլէ միւլէմա օլտըզտան վէ հատաւը Սթանպօլըն թաշարը գըրմըզը պօյանտըզտան վէ ումում էհալինին ֆիլլան ու ֆիզահը արշա չըգտըզտան սօնրա տա մը՝ ուլգու վէ էլան ուլգու, պու նէ՝ պիլմէլ վէ թիւքէնմէլ ուլգու... Աֆվ իտէրսինիլ տէրվիշ պապա, պու թատալուր իթտիլինիլ տէլին ուլգու էմալը նամէպուզ վէ թապիթ խարիճինտէ օլտըզընտան պիզ պու թասալվուրընըզ իշթիրաք իտէմէլիլ:

ՊԱԻԼԿԱՐԻԱ ԻՍԼԱՄԻԱՐԸ

Մէսուլաթա վէ պազը էվրագը հավատիսին պէյանընա կէօրէ, Սօփիատա էլէվմ իճթիմա իթմիշ օլան մէճիլի մէպուսանըն իսլամ ազալարը՝ վիւքէլայը իսթիլան իտէրէք՝ իսլամարա ֆայիտէլի կէօրտիւքլէրի աթիտէքի պիւր գաշ նօզթանըն գապուլ օլընմասը պապընտա մէճիլի մէպուսանա պիւր լայիհա թազտիմ իտէճէրէր իմիշ:

1. Մահքէմէլէրտէ իսլամ ազալար պուլընմասը:

2. Գըղանըզ, Հարմանը, Սհեօլու, Պալըզ, Եհնիքէօյ, Օսմանբազար, Էլէնա վէ սայիւր պիւր գաշ գազալարա պիւրէր իսլամ նաշանի մուսլիմներին թայինի:

3. Իսլամլարըն չօգ օլան մա-
հէլլէրտէ բօլիս նէֆէրիվէ չափուշ
վէ բրիսթափլար իլէ սուլիս Իս-
լամլարտան տախի ազ վէ չօգ մէ-
մուրլարըն իսթիստամ օլընմասը :

4. Պուլկարիսթան միքթէպլէ-
րինտէ պիր չօգ պուլկար միքթէթ-
թիշլէր օլտըղը կիպի իսլամլար-
տան տէ 3 միքթէթթիշ թայինի .
վէ իսլամ մէքթէպլէրինէհիւքթէթ-
տէն շիստիյէ գատար վէրիլմէք-
տէ օլան բարալարըն արթըրը-
մասը վէ բէօլլէրտէ իսլամլարա
մէքթէպլէր աշըլմասը :

ԵՌԻՆԱՆԻՍԹԱՆ, ԹԻԻՐԲԻԱ ՎԵ ԿԻՐԻՏ

Միւսայէհէ ահմամէսինին
թանգիմինէ մէմուր պուլլընան Եու-
նան մուրախապարը՝ կէշէն սալը
կիւնիւ՝ թարաֆէյտէն թահթը
գարարա ալընան ահմամէսին 12
պէնտի Աթինայա հօլլամըշլար
տըր :

Ահմամէ 16 պէնտէն իպա-
րէթ օլաճագ ըմըշ : Օնիւշիւնճի
գօնֆէրանս սալը կիւնիւ ապտ օ-
լընմըշ . մուխալէֆէթէ սէպէպի-
յէթ վէրէն շու տօրթ նօգթալար
էլան հալլ օլընմամըշ տըր :

1. Եունան հիւքիւմէթինին վէ
թապաալըլարըն թիւրքիստա օ-
լան իմթիւղաթընը խաֆիֆլէն-
տիւմէք մէսէլէսի :

2. Էսնաի մուհարէպէտէ միւ-
թէգարիի օլան էշխասըն գարար-
լարըն թապիւնի իշիւն թային օ-
լընան մէպլաղըն պէօլիւք գըսմը-
նը Եունան մուրախապարըն գա-
պուլ իթմէմէլէրի սէպէպլէ հուսու-
լա կէշէն մուպալէնէթի էֆքեար :

3. Խուսուսի վարարլարըն թէֆ-
թիշ ու թագաթիի իշիւն գօմիսի-
օնը մախսուս թայինի իլէ՝ անա
Եունան մուրախապարըն տախի
իշթիւրաք իթմէք իսթմէմէլէրի
մէսէլէսի :

4. Կէրի վէրիլէնէք օլան էյա-
լէթլէրէ էհալինին սէրպէսթմէ
տուխուլի :

Պու սօն իւշ նօգթալար հազը-
նէն հալլ օլընապիլէնէք իսէտէ,
պիրինճի նօգթանըն տահա խայ-
լը միւշքիւլաթա թէսատուֆ իտէ-
ճէկի մէհուլ տըր :

— Օնիքինճի գօնֆէրանստա՝
թէսալիւրըլարըն վաթանլարընա
ափտէթ իթմէլէրի պապընտա գա-
րարնամէ իմզալանտը : 16000 քի-
շիտէն զիտտէ թէսալիւրըլար մա-
հէլլէրինէ կիթմիշլէր տիւր :

— Եունան վաքօրլարըն թիւր-
քիս սուլարընա կիրմէսի մէնն օ-
լընմըշ օլտըղընտան տօլայը Եու-
նան մուրախապարըն բրօթէսթ
իթտիլէր վէ թիւրք խարիճիյէ
նաղըրը , պու բրօթէսթի՝ ահմամ-
մէնին 7 ինճի մատտէսինէ միւլթա-
պըգ օլտըղը ճիհէթլէ , գապուլ
իթմիշ տիւր :

— Աթինատան վէրիլէն պիր
թէլէկրաֆա կէօրէ , թէսալիւրը
հունան բէտիֆլէրինտէն 200 քի-
շի թիւրքալայա ափտէթ իթմէլէ-
լէրի իւզէրինէ թիւրքլէրտէն թու-
թուլուպ , հապս խալիմիշլէր տիւր :

ԵՌԻՆԱՆ ԿԵՕՆԻԻԼԻԻԼԷՐԻ

Աթինա կաղէթալարը Եունան-
թիւրք մուհարէպէսինտէ Եունա-
նիսթանա կէօնիւլիւ կիտէնլէրին
մըգտարընը պէր վէճհի աթի կէօ-
թէրիյօրլար :

Իթալիալը կէօնիւլիւլէր	2783
Ֆրանսըլ	187
Աւստրիալը	67
Րուսիալը	11
Պէլճիգալը	7
Շուէտիալը	7
Նորվէգիալը	1

Եունան վէ թիւրք թապաալար
Րուսիալարտան կէօնիւլիւ կիտէնլէր-
Մթանպօլտան , Գըպըլլտան

վէ Անտուլուտան	3582
Շարգըրումէլիտէն (Պուլկարիա)	1700
Եպէրոստան	541
Ամերիգատան	785
Օտէսատան	483
Րուսիանիտան	1373
Կապիկասիտան	694
Ֆրանսատան	121
Աւստրիատան	31
Ինկիլթէրատան	131
Իթալիատան	25
Ալմանիատան	12
Ջուրիցիիտան	4
Պէլճիգատան	2
Կալիկաթատան (Հինտիա)	5

Միլլէթտաշլարըմըգտան տախի
կիրիտ , թէսալիւր վէ Եպիրոս-
տաքի Եունան օլտուլարընա տա-
խի օլանլարըն մըգտարը 300 քի-
շիի միւլթէճափիլ տիւր :

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻԵ

Աթանա Հալլաւըն վէրմիշ օլտը-
ղը մալիւմաթա կէօրէ , Պէրուլթ-
տան Մէրսինէ պիր միւլթանթիգ
հօլլանըմըշ . վէ մէքթիւր մէմուր
մահէլլինճէ թահգիգաթա թէլէպ-
պիւլէ , 30 էրմէնի վէ պիր Րուս
տէրտէսթ վէ հապս իթտիւրմիշ
տիւր : Մէրսինտէ Լօրտ գուլման-
հասընըն աճէնթի՝ էրմէնի գօմի-
թալարա իշթիւրաք իտիյօր զաննը
իլէ , մէմալիթաթէն տըշարը չըգա-
րըմըշ :

Բարիս մուլպիրիմիլին պու
պապտէ ալտըղը մալիւմաթա պի-
նաէն , թիւրք հիւքիւմէթի թա-
րաֆընտան օլ ճիհէթլէրէ կէօնտէ-
րիլմիշ օլան իթալիալը խաֆիյէ-
լէր , մահէլլի մէքթիւրին էրմէնի-
լէրինէ քէնտիլէրինի էրմէնիթէր-
վէր կէօնթէրէրէք՝ անլէրտէն պաղը
էհէմմիլէթսիլ մալիւմաթալար օ-
լուպ , միւպալաղալը սուրէթտէ
հիւքէմէթէ իսպար իթմիշլէր
տիւր :

Սթանպօլ Ալմանիա էլլիսի Մ-
Սաուրմա Եէլլ կէրի չաղըրըմըշ

օլմաղլէ , Եըլտըղա կիտիպ , Սուլ-
թան իլէ վէտալաշմըշ վէ ագչամ
թաամընը սէլայտա իթմիշ վէ
բէնճէնպիհ կիւնիւ Սթանպօլտան
հարէքէթ էլլէմիշ տիւր :

Մ. Սաուրմա Եէլլին ելրինէ
Սթանպօլ Ալմանիա էլլիսի թային
օլընան Պարոն Մարշալ՝ սապըզ
խարիճիյէ նաղըրը , պու կիւն
Սթանպօլա եէլլիլէնէք իմիշ :

Թիւրք հիւքիւմէթինին Օսման-
լը պանգասընտան իսթիլլարալ իթ-
մէք իսթմէթիլի 80,000 լիւրա-
նըն թաղմինաթը հարպիլէտէն
էօտէնմէսի պապընտա Րուս վէ
Ֆրանսըլ տէվլէթլէրի մէքթիւր
պանգալը թէմին իթմէթտէ իմիշ-
լէր . պու թէմինաթ օլմաղսըղըն
Պանգը օսմանի մէպլաղը մէպլալը
վէրմէք իսթմէմիշ իմիշ :

Լօնտա պէլէտիյէ Բէյիսի Լօրտ
Մէրին քէշիտէ իթտիլի սէնէվի
զիյաֆէթիմտէ ինկիլթէրա վիւ-
քէլա Բէյիսի Լօրտ Սօլպէրի ի-
րատ իթտիլի նուլթտա Շարգ
մէսէլէսի հաղընտա աթիտէքի
մաալտէ պէյանը Էֆքեար էլլէմիշ
տիւր :

Տէվլէթլէր նիհայէթ էվլորտտա
սուլլըն իպգասընս մուվաֆադ
օլտուլար . էն մուհիմ նօգթալար տա-
պու ըսը : Տէվլէթլէրին իթթիֆա-
ղը Բէք աղըր իշլէմէքտէ իսէտէ
պէօլիւք գուլվէթէ մալիւր տիւր .
Էլլէր տիւլլէի մուաղղամատան պի-
րիսի պու իթթիֆադտան ալըրը-
մըշ օլուր իսէ իտի , Էվլորա իւ-
զէրինէ պէօլիւք պիր ֆէլաքէթ
տապլէթ իթմիշ օլաճագ ըսը :

Լօրտ՝ նուլթըն խիթամընտա
շու հօլտա արզուսընը պէյան իթ-
միշ տիւր :

Ումում տէվլէթլէր պիր գափի
իթթիֆաղլէ պաղանըրլար իսէ ,
ուզուլն պիր միւլտտէթ էվլորանըն
սաատէթ ու պախիթիյալըղը թէ-
մին օլուլմուշ օլաճագ տըր :

ԶԱԽԻՐԵ ԲԻԱՅԱՍԸ

վառնա 1 Նոյեմբեր	
Պուշտայ	
վալօն , լիպրա 47-53 , հէքթօլ- 8.90-9.40 ֆրանք	
Արապա , լիպրա 47-55 հէքթօլ- 7-10.40 ֆրանք	
Արաւ	
Լիպրա 38-41 , հէքթօլ 3.20-4 ֆրանք	
Ֆաստաշես	
100 օգգասը 19-24 ֆրանք՝ մալա կէօրէ	
Մըւրը	
Գուրու , լիպրա 57-58 ֆր. 5.60-5.80 Եաշ , լիպրա 53-54 ֆր. 4-4.60	
Նարօլէն 20,60 ֆո. հիւսաղը իւէ կիւնտէ 20-25 վալօն վէ 100-150 արապա պուլտայ , 30-40 արապա արբա վէ 15-20 արապա ֆասուլիա կէլմէքտէ տիւր :	

ՏՊԱՐԱՆ

ՔԱՆՈՒՆՔ, ԼՐԱԳՐԱՆ

Լրագրիս վերջին երեսի սիւ-
նակներուն մէջ օտար լեզուներով
ալ ազդեր կը զետեղուին : Ա-
ռանձին կը տպագրուին գրքեր ,
սեարակներ ու կը պատրաստուին
հայերէն , պուլկարերէն , ֆրան-
սերէն եւ յունարէն լեզուներով
ընկալազեր , հասցէներ , հար-
սանեաց եւ այլ հրաւիրագրեր ,
այցեքարտ եւ այլն :

ԳՆԵՐ ԶԱՓԱՌՐ

Փախագողք պարտին դիմել իւրմ-
րագրութեան հասցէին :

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Քերական , Հեգարան , Մարգարիտ-
ներ , Սաղմոս , Աւետարան , Սիրուն
Զրօսարան , Ոսկեմատենիկ , Վարժու-
թիւն Մանկանց , Ծարերք աշխարհիկ
լեզուի , Ս. Պատմ. Մարգարեան ,
Ս. Պատմ. Սահակ քնյ , Իրադիսու-
թիւն եւ Ծօմարակալութիւն Փալա-
զախան , Քրիստոնէական Նար-Պէյ ,
Մանկավարժական Կերականութիւն ,
Վարժութիւն գրաբարի Մարգարեան ,
Բառարան Հայ-Ֆր. Տէմիթիպալան ,
Ֆր. քերական Րէթիմօ , Էմիլիան ,
Էմիլիան , Էմիլիան Կոստիլէ ,
Լիլլը սը Լիլլ , Ֆր. քերականութեան
թիւն Լատիվ Էֆլէօսի , Ֆրանսիէն ,
Մէթօս Նէլլ , Ֆր. բառարան Պէլալլ ,
Ֆր. Առեւտրական նախկանի , Լա
Ֆօնթէն , եւ այլն :

Դիմել «Իրաւունք» խմբագրութեան

ՈՂԲԵՐԳՈՒ ՀՐԱԽԻՐԱԿ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՈՑ

Երկասիրեց
ՄԻԲԱՅԵԼ ՊԵՐՃ

ԴԻՆ 30 ՍԱՆԹԻՄ

Կը ծախուի Պուրկաղ հեղինա-
կի քով և վառնա Տ. Շերին Սու-
քիսեանի քով :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԳԱՐԱՆ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ

Կ Ա Մ

Դասագիրք ընթերցանութեան
Ի Պ Ե Ս Ս

ՓՈՔՐԻՆ ՏՂԱՅՈՑ

Այս երգարանը , իր տեսակին մէջ
առաջինն որ լոյս կը տեսնէ հայերէն
լեզուով , կը պարունակէ մանկական
զուարճալի երգեր ու քանի մը ոտա-
նաւոր առակներ եւ կրնայ երախայնե-
րուն ծառայել նաեւ իբր ընթերցա-
նութեան գիրք որուն պարունակու-
թիւնը զբօսեցուցիչ եւ հրահանգիչ է
միանգամայն անոնց համար :

Թուղթը ընտիր է , ապագրութիւնը՝
մաքուր եւ կազմը վայելուչ :

ԳԻՆ 80 ՍԱՆԹԻՄ

Կը ծախուի , վառնա , Արեւելեան
Տպարան , Չրդ. Թաղ , Թիւ 1104 :